

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

Staatsbosbeheer
De heer ir. S. Thijsen
Directeur
Postbus 1300
3970 BH Driebergen

**College van
Rijksadviseurs**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag
www.collegevanrijksadviseurs.nl

Contactpersoon

ir. Rienke Groot
T 06 25 53 96 73
rienke.groot@rijksoverheid.nl

Kenmerk

ARBM/CRA-20141215

Datum 15 december 2014

Betreft Betekenis van de gebouwen/terreinen Staatsbosbeheer

Zeer geachte heer Thijsen,

In uw brief van eind 2013 vroeg u het College van Rijksadviseurs (CRA) om advies over de historische, actuele en vooral toekomstige betekenis van de gebouwen en terreinen waarover het Staatsbosbeheer de wettelijke verantwoordelijkheid heeft. U vroeg dit in een periode waarin de toegevoegde waarde van uw dienst als een terreinbeherende partij met een expliciet publieke verankering ter discussie stond. Inmiddels lijkt de discussie over het Staatsbosbeheer als organisatie te zijn geluwd, maar is helder geworden dat de beschikbare vergoedingen voor het terreinbeheer flink zijn gedaald en dat de provincies een doorslaggevende rol gaan spelen in de verdeling en besteding van de beschikbare middelen. De budgettaire korting is van een dusdanig niveau dat het Staatsbosbeheer zich fundamentele vragen moet stellen over de wijze waarop het beheer van de eigendommen maatschappelijk verantwoord kan blijven plaatsvinden. In dit licht vraagt u de Rijksadviseur om advies, waarbij u de volgende vragen (door ons iets geparafraseerd) centraal stelt:

- Wat zijn de essenties van het Nederlandse landschap en de te beschermen *national natural resources*?
- Wat is de beste strategie om deze *resources* voor de lange termijn duurzaam en eenduidig te beheren?
- Welke gebieden lenen zich voor gezamenlijk beheer met anderen, met respect voor de waardevolle erfenis uit het verleden en de ontwikkelingsmogelijkheden naar de toekomst?
- Hoe kan het Staatsbosbeheer door herpositionering van de organisatie en de eigendommen beter aansluiten bij ontwikkelingen in andere sectoren?

Kort samengevat bepleiten we in voorliggend advies een grondige en onbevagen herbezinning op het eigendom van het Staatsbosbeheer op basis van het besef dat niet alle eigendommen een 'statelijke' beheerinspanning nodig hebben. Als het lukt een verdedigbare differentiatie aan te brengen van belangrijke en minder belangrijke groenstructuren zou een proces van groene kavelruil op gang moeten worden gebracht, die leidt tot een beter houdbare verdeling van eigendom en beheer van natuur en landschap in Nederland. Daarbij is het belangrijk het groen in verband te brengen met de spreiding van de ruimtelijke dynamiek in ons land.

We hebben uw adviesverzoek met enthousiasme ontvangen. We taxeren de dilemma's waarvoor u zich geplaatst ziet als cruciaal voor de verantwoordelijkheden van het Staatsbosbeheer en we denken dat een integrale, landschappelijke benadering van die dilemma's kan helpen bij het ontwikkelen van een nieuwe visie op de toekomst van het eigendom. Dit advies is afgelopen jaar tot stand gekomen mede op basis van een drietal rondetafelgesprekken in Kasteel Groeneveld (voorbereid en geleid door Lennart Graaff en Lisette van der Meer) met totaal 40 vertegenwoordigers van instanties (natuurbescherming, milieubeweging, openluchtrecreatie, project- en gebiedsontwikkeling, waterbeheer, landbouw, faunabeheer, openbaar bestuur) die direct of indirect betrokkenen zijn bij de kwaliteit van het Nederlandse landschap in het algemeen en van bossen, natuurterreinen en grote wateren in het bijzonder. De verslagen van die gesprekken, die trouwens door vrijwel alle genodigden waren bijgewoond en een zeer geanimeerd karakter hadden, zijn beschikbaar. De gesprekken werden ingeleid met een toelichting op de door ons samengestelde Atlas Staatsbosbeheer waarin we de eigendommen qua omvang, ligging en samenstelling hebben ontleed en vervolgens geprojecteerd in de kenmerken, waarden en bestemmingen van het Nederlandse grondgebied. De Atlas is na de drie gesprekken aangevuld en afgemaakt en is in te zien via de website van het College van Rijksadviseurs.

Datum

15 december 2014

Kenmerk

ARBM/CRa-20141215

ANALYSE

Ons advies is opgebouwd aan de hand van de hierboven genoemde vragen.

1 Het Nederlandse landschap is het resultaat van de interactie tussen natuurlijke condities en eeuwenlang menselijk handelen. De natuurlijke condities zijn te omschrijven en te begrijpen als een geologische macrogradiënt tussen Pleistocene dekzandplateaus en Noordzee, doorsneden door rivieren en onder invloed van gematigde klimatologische omstandigheden. De gradiënt is als gevolg van de wisselwerking tussen regionale natuurlijk processen (overstroming, opstuwing, duinvorming, veenvorming, rivierafzetting) en artificiële interventies (bedijking, bemaling, droogmaking, afdamming, ontginning) doorontwikkeld tot een zeer gedifferentieerd palet van landschapsgeografische systemen, structuren en patronen. Het Nederlandse landschap is in zekere zin onderscheidend van andere Europese cultuurlandschappen, in die zin dat grote delen van de topografie van het koninkrijk van expliciet antropogene makelij zijn.

Uw vraag naar *national natural resources* interpreteren wij als een vraag naar de landschappelijke essenties, waarvoor een brede publieke beheerorganisatie als het Staatsbosbeheer zich sterk zou moeten maken. Op basis van de notie van de permanent gemodificeerde macrogradiënt lijkt het ons verdedigbaar om die gebieden te kwalificeren als essentieel, waar de interactie tussen natuurlijke processen en collectief menselijk handelen in heden en verleden tot expressie komt en dat op een schaal die de Nederlandse macrogradiënt bevestigt. We hanteren het begrip essenties ook in verband met landschappen waarin lange tradities van Nederlandse landschapsvorming besloten liggen. Zoals gezegd hanteren we daarbij het onderscheid in a. landschappelijke systemen (gebieden die in hoge mate onderhevig zijn aan of de oorsprong vormen van natuurlijke en beïnvloede waterbewegingen), b. landschappelijke structuren (door mensen gemaakte, samenhangende ruimtelijke reeksen of netwerken) en c. landschappelijke patronen (configuraties van eigendom en gebruik waarbinnen op regionale schaal historisch-geografische verwantschap bestaat).

a Het aaneengesloten **systeem** van de grote rivieren, de delta, IJsselmeer, Noordzee en Waddenzee en aanliggende kustgebieden is van (inter)nationale betekenis en daarom van een eerste orde. Het vormt de 'bloedsomloop' en het ecohydrologische fundament van de Nederlandse macrogradiënt. De binnenlandse watersystemen bevestigen de bovenregionale geomorfologische basis en zijn van groot belang zijn voor de gezondheid en houdbaarheid van de ecosystemen waarvoor de Nederlandse overheid een gemarkeerde verantwoordelijkheid heeft. Het zijn de oppervlaktewateren en de grondwaterbewegingen tussen het Drents Plateau en de aanliggende veengebieden, tussen Twente/Achterhoek en de IJssel, tussen de Brabantse Kempen en de Maas, tussen de Veluwe en de omliggende valleien, tussen de Utrechtse Heuvelrug en de omliggende valleien en tussen de duinenreeks en de aangrenzende gebieden. Dit is het natuurlijke systeem van de tweede orde.

Datum
15 december 2014

Kenmerk
ARBM/CRa-20141215

b Grote landschappelijke **structuren** met een antropogene oorsprong en nationale betekenis zijn de rivierdijken, de dammen en omvangrijke civieltechnische kunstwerken langs en in de grote wateren, de doorgaande kanalen tussen de (voormalige) industriesteden, de inundatielinies die gezamenlijk 300 jaar primaire landsverdediging vertegenwoordigen en de reeksen van buitenplaatsen langs de binnenduinen en langs de rivieren.

c Landschappelijke **patronen** die zowel vanwege hun landsdelige uitgestrektheid maar zeker ook vanwege hun onderscheidende kwaliteit en hun representativiteit voor de typisch Nederlandse ontginnings- en gebruiksgeschiedenis tot nationale essenties kunnen worden gerekend zijn: het landschap van de veenweidegebieden in het westen en het noorden, van de droogmakerijen in Noord-Holland en Flevoland en van de aandijkingen in Zeeland, Friesland en Groningen.

De vraag is hoe het actuele eigendom van het Staatsbosbeheer zich verhoudt tot de nationale landschappelijke essenties. Onze Atlas Staatsbosbeheer toont een sterk gedifferentieerd beeld van het huidige eigendom. Globaal zijn – qua oorsprong – zes categorieën (je zou ze ook generaties kunnen noemen) van terreinen te onderscheiden:

- de eerste productiebossen, heidevelden en hoogveenreservaten op de zandgronden
- de gebouwde en aangelegde cultuurmonumenten die Rijksbezit zijn geworden of gebleven
- de bossen, beplantingen en natuurgebieden ontwikkeld bij aanleg van nieuw land
- de uiterwaarden, kwelders, *wetlands* vrijgespeeld uit Deltawerken en rivierbeheer
- de toebedeelde bos- en landschapselementen uit de georganiseerde landinrichting
- de bossen en terreinen die behoren tot Randstadgroenstructuur en Rijksbufferzones.

Door zijn institutionele achtergrond als grote terreinbeherende organisatie (tbo) heeft het Staatsbosbeheer vooral in de tweede helft van de twintigste eeuw een hoofdrol gespeeld bij de bescherming van bossen en natuurterreinen en bij de nationale groenvoorziening die voortkwam uit het gevoerde bos-, recreatie- en landschapsbeleid. De collectie van terreinen en gebouwen is door die verschillende rollen van de dienst in de Nederlandse geschiedenis van inpoldering, landinrichting en waterstaat qua omvang, spreiding, waarden en

omgevingskenmerken dermate gevarieerd en in het verlengde daarvan qua beheer dermate weerbarstig dat een nieuw benoemde eigenaar zich wel twee keer zou bedenken voordat hij deze boedel in zijn geheel zou overnemen.

In positieve zin springen een aantal systeemgerelateerde eigendommen eruit: de prachtige reeks Waddeneilanden, het Drents Plateau en zijn wijde omgeving, de malse IJsselmeerpolders en de eindeloze uiterwaarden van de grote rivieren uitlopend in Biesbosch, Hollands Diep en Haringvliet. Van die gebieden kun je zeggen dat het Staatsbosbeheer cruciale schakels in eigendom en beheer heeft.

Datum

15 december 2014

Kenmerk

ARBM/CRa-20141215

Het Staatsbosbeheer is kwantitatief een zeer belangrijke speler maar het eigendom strekt zich niet helemaal uit over de eerdergenoemde *national natural resources*. De essentiële ecologische, cultuurhistorische, landschappelijke en openluchtrecreatieve systemen, structuren en patronen zijn in handen van veel verschillende eigenaren, zowel publiek als privaat.

2 Het Staatsbosbeheer zou, vanwege zijn wettelijke inbedding en daaraan verbonden inzet voor het algemeen nut, het beheer van zijn gebouwen en terreinen moeten richten op een brede maatschappelijke betekenis. En omgekeerd: de kenmerken en kwaliteiten van landschappen, bossen en natuurgebieden in eigendom van Staatsbosbeheer moeten een wettelijke positie rechtvaardigen.

In het algemeen onderscheiden we vijf strategieën gericht op duurzame bescherming en beheer van natuurterreinen en cultuurlandschappen. Daarbij is de rol van een overheid (centraal, provinciaal en/of lokaal) die aanspreekbaar is en blijft op maatschappelijke, landschappelijke en ecologische waarden die door de druk op de ruimte en de economische groei bekneld kunnen raken, het vertrekpunt. In de Natuurvisie van het Rijk wordt dat stelselverantwoordelijkheid genoemd. De overheden garanderen gezamenlijk de basiskwaliteit van natuur in ons land. Maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers worden uitgenodigd en aangemoedigd om die basiskwaliteit te vergroten, te differentiëren en te benutten.

- **Eigendom** is zonder twijfel de belangrijkste strategie om invloed uit te oefenen op doelen van natuurbeheer en landschapsbescherming. De maatschappelijke, planologische en juridische kracht van tbo's als de Provinciale Landschappen, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer ligt in de privaatrechtelijke verantwoordelijkheid voor hun eigen areaal. Het eigendom van uitvoeringsdiensten als Rijkswaterstaat en Rijksvastgoedbedrijf maakt de Rijksoverheid een sterke partner in ruimtelijke projecten en processen. Ook de eigendommen van het Staatsbosbeheer zijn van belang voor het realiseren van rijksdoelen.

- Het aanbieden van **prikkels** en steun, zoals bijvoorbeeld het verstrekken van subsidie is de tweede strategie. Door gerichte financiële ondersteuning of fiscale vrijstelling (zoals bijvoorbeeld via de Natuurschoonwet) door de overheid kan indirect gedrag worden uitgelokt of mogelijk gemaakt dat bijdraagt aan een gewenste situatie. Het natuurbeheer in Nederland is in hoge mate afhankelijk van deze strategie, dat geldt ook voor het Staatsbosbeheer. Het voorwaardelijke karakter van steun maakt het tot een instrument waarvoor criteria, afweging en controle nodig zijn. Daarin kunnen politieke prioriteiten doorklinken en kan ook financiële uitputting plaatsvinden. Een opkomende vorm van financiële ondersteuning is project- of programmasponsoring door bedrijven en loterijen.

- Restricties worden uitgewerkt in **regelgeving** en verordeningen. Regulering is meestal gericht op de bescherming van collectieve waarden of belangen tegen de interventies en activiteiten van afzonderlijke groepen of individuen. Bescherming van natuur door het opleggen van beperkingen is de afgelopen decennia op internationaal niveau gebracht. Op basis van mondiale noties van afnemende biodiversiteit zijn door de EU dwingende richtlijnen opgesteld om op nationale schaal een selectie van natuurlijke habitats en soorten te beschermen. Meer dan de helft van het eigendom van Staatsbosbeheer heeft als gevolg van die regels een status als Natura2000-gebied.

Datum
15 december 2014

Kenmerk
ARBM/CRa-20141215

- Een vierde strategie om waarden te beschermen is gelegen in het toekennen van **gebruiks- en ontwikkelingsrechten** en het vervreemdbaar of verplaatsbaar maken daarvan. Deze strategie vergt een rubricering en een gebiedszonering op basis waarvan eigenaren kunnen vaststellen in welke mate het gebruik of het beheer van de grond overeenkomt met de beoogde kenmerken en kwaliteit. Dat maakt het mogelijk in onderhandeling met andere eigenaren een nieuwe situatie te creëren. Door combinaties van uitruil van grondeigendom, beheerlasten en productiequota kan een gebied een ingrijpende herschikking ondergaan, die de bescherming van natuurwaarden ten goede komt en de opbouw van een houdbaar landschap mogelijk maakt. Maar dan is het voeren van regie over zo'n proces door een bovenliggende partij wel een voorwaarde.

- **Voorlichting** geven is de laatste en de lichtste vorm van gedragsbeïnvloeding. Het verstrekken van informatie kan veel natuurdoelen dienen en veel vormen aannemen. De communicatiemedia van onze tijd bieden alle mogelijkheden voor de verspreiding van nieuwsberichten, alarmerende acties, persoonlijke indrukken, manifesten of rapporten. De overheid bedrijft zelf geen voorlichting meer over prioriteiten of instrumenten die samenhangen met groene waarden. Provincies maken de kwaliteit van het landschap alleen nog inzet in campagnes voor regionaal toerisme, recreatie en soms vestigingsklimaat. Traditionele natuureducatie is van oudsher in handen van de grote terreinbeheerders en het IVN. Partijen zonder eigendom maar met veel leden en contribuanten, zoals Greenpeace, WNF en Vogelbescherming, zenden vooral algemene berichten uit over natuurbedreigingen en natuursuccessen.

In het licht van deze vijf strategieën durven we de stelling aan dat het Staatsbosbeheer, door de combinatie van de focus op consolidatie van het eigendom, de afhankelijkheid van afnemende subsidies, de stringente natuurregelgeving en de relatief traditionele informatieverstrekking gedurende de afgelopen decennia een relatief stille en statische factor in het ruimtelijke domein is geworden. Dat lijkt voor het natuurbezorgde deel van de samenleving een prima uitgangspunt maar maakt de aanpassing van de dienst aan de nieuwe context van decentralisering, deregulering en grotere maatschappelijke betrokkenheid wel moeilijk.

Product- en gebiedsontwikkeling vinden momenteel alleen plaats binnen de eigen grenzen en met een zware nadruk op "Beheren" (in verhouding tot "Beleven" en "Benutten" uit het motto van het Staatsbosbeheer). Dit beeld roept de vraag op of met name de vierde strategie van dynamisering van eigendom niet meer aandacht verdient.

3 Er is een aantal gebieden in ons land die om redenen van historisch continuïteit en geografische representativiteit een bijzondere waarde hebben. De beleidscategorieën Nationaal Landschap en Nationaal Park die uit het Rijksbeleid zijn geschrapt, weerspiegelden de ambitie om die kwaliteit op centraal niveau te waarborgen. Het Staatsbosbeheer maakt deel uit van de partijen met eigendom in

deze gebieden. Om precies te zijn: 62% van het eigendom van de dienst ligt in de voormalige Nationale Parken en Nationale Landschappen. Nu de provincies zich noodgedwongen beraden op hun verantwoordelijkheid jegens de kwaliteit van het landschap kan de verzameling Parken en Landschappen ook inhoudelijk tegen het licht worden gehouden.

Datum

15 december 2014

Kenmerk

ARBM/CRa-20141215

Hierboven onderscheiden we landschappelijke systemen, structuren en patronen met een nationale betekenis. Als we deze drie groepen met elkaar in een ruimtelijk verband plaatsen ontstaan de contouren van een landschappelijk raamwerk dat door verschillende partijen zal moeten worden beheerd. De bezinning op de zorg voor het landschap en de natuur van Nederland maakt het mogelijk een geactualiseerde groene legenda te maken waarin nationaal, regionaal en lokaal belang zijn onderscheiden en waarin de Nationale Parken en Landschappen en de Werelderfgoederen met een landschappelijke strekking door één nieuwe (interprovinciale) beleidscategorie zijn vervangen.

Het voert te ver om in het kader van dit advies de kaart te tekenen die dit landschappelijke raamwerk weergeeft, maar het College van Rijksadviseurs is bereid om dit beeld in nauw overleg met het Staatsbosbeheer en zijn groene partners samen te stellen.

4 Als je op een meer beleidsmatig manier naar het eigendom kijkt wordt duidelijk dat het Staatsbosbeheer in planologische zin voor de Nederlandse natuurbescherming een cruciale factor is: ruim een kwart van het Nationaal Natuurnetwerk (de Ecologische Hoofdstructuur) wordt beheerd door het Staatsbosbeheer; dat is 86% van zijn eigendom. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de spreiding van dat eigendom niet alleen een nadeel is. Juist door die spreiding is het Staatsbosbeheer alomtegenwoordig. De combinatie van de hoge beschermingsgraad en de alomtegenwoordigheid maakt de analyse urgent in welke zin de terreinen een rol moeten of kunnen spelen bij een aantal grotere nationale programma's, zoals de vergroening van het GLB, de inzet op energietransitie en de uitvoering van het Deltaprogramma.

In het algemeen kan door deze programma's de mogelijkheid ontstaan om gebiedsontwikkeling op gang te brengen. Ondersteund door de eerder genoemde beschermingsregels heeft het Staatsbosbeheer in dergelijke processen een sterke onderhandelingspositie, mits het die wenst te verzilveren. De dienst kan met energieproducenten, boerencorporaties en waterbeheerders in gesprek gaan over de best denkbare uitkomst van regionale ruimtelijke transformaties. Daartoe dient het Staatsbosbeheer zich opnieuw te bedienen van ruimtelijke planvorming om zijn streefbeelden en ambities in omloop te kunnen brengen.

Inbreng in gebiedsontwikkeling dient te gebeuren met het oog op een uitkomst die een robuustere structuur van het eigendom oplevert. Daarom is het zaak dat het Staatsbosbeheer de spreiding en kwaliteit van het eigendom grondig onderzoekt en kritisch tegen het licht houdt. Deze analyse moet worden gebaseerd op de bovengenoemde landschappelijke drieslag en kan leiden tot een nieuwe, ruimere begrenzing van de 'invloedsferen' die decennialang de verdeling van eigendom en beheer van bos- en natuurterreinen tussen de grote terreinbeheerders heeft bepaald.

ADVIES

1 Rubriceer het eigendom van het Staatsbosbeheer naar zijn betekenis voor het essentiële landschap: het nationale landschappelijke raamwerk. Stel vast in hoeverre het huidige eigendom qua positie, formaat, compleetheid, houdbaarheid, beheerbaarheid en attractiviteit aansluit bij de essentiële Nederlandse landschappelijke kwaliteiten en potenties. Stel vast hoe de spreiding en kenmerken van het eigendom zich verhouden tot de beschikbaarheid van middelen voor onderhoud en beheer nu en in de toekomst. Probeer het openbaar bestuur op rijks- en provinciaal niveau antwoord te krijgen op de vraag hoe veel de duurzame instandhouding van het landschappelijke raamwerk ons waard is. Breng onderscheid aan in terreinen van de eerste orde (vanwege omvang, positie en kwaliteit blijvend in handen van het Staatsbosbeheer), tweede orde (vanwege onbenutte potenties onderhevig te maken aan gebiedsontwikkeling) en derde orde (vanwege omvang, positie en betekenis inbrengen in een proces van uitruil of verkoop).

Datum
15 december 2014

Kenmerk
ARBM/CRa-20141215

2 Dynamiseer het eigendom van het Staatsbosbeheer in relatie tot de grote ruimtelijke opgaven die de kwaliteit van het Nederlandse cultuur- en natuurlandschap enorm zullen gaan beïnvloeden: de wateropgave, de energietransitie, de schaalvergroting in de landbouw, de ontwikkeling van het vestigingsklimaat in de Deltametropool en regionaal-economische groei en krimp. Richt u in deze context van grote transformaties op de bevordering van maatschappelijke waardevermeerdering in plaats van het tegengaan van ecologisch waardeverlies. Bouw een belanghebbende positie op in processen van gebiedsontwikkeling en neem een proactieve (21ste-eeuwse) in plaats van een defensieve (20ste-eeuwse) houding aan. Communiceer behoedzaam en met grote precisie over uw ambities vanwege de grote maatschappelijke bezorgdheid om natuur en landschap en vanwege de associaties met het Staatsbosbeheer als hoeder van eeuwigdurende, weerloze waarden.

3 Start een proces van zorgvuldig geregisseerde en substantiële kavelruil van 'groen' eigendom met het oog op het realiseren van aaneengesloten structuren die zich goed verhouden tot de *national natural resources*. Zoek samenwerking met alle terreinbeherende organisaties, stichtingen en particulieren om dit proces op gang te brengen en trek samen op in het uitwerken van deze opgave als een *Grand Projet* met grote maatschappelijke betekenis én potentie. Leg de nadruk op de beoogde kwaliteitswinst, niet op de geldnood, als legitimatie voor deze operatie. Vraag het Rijk hiervoor de onderlegger te tekenen (als uitvloeisel van de Natuurvisie) en vraag de provincies (als uitvoerders van het natuurbeleid) hierin de regie te nemen. Betrek de GLB-vergroeningsopgave van de landbouw (met name in de akkerbouwgebieden) bij deze uitruil.

4 IJver voor een nationale groene legenda waarin minstens de beleidscategorie 'nationaal landschappelijk raamwerk' worden onderscheiden. Vraag of die legenda in de Omgevingsvisie van het Rijk wordt vastgelegd, zodat die de basis kan worden voor de bescherming en ontwikkeling van een houdbaar groen fundament en voor de herschikking van groen eigendom. Het College van Rijksadviseurs wil u met dit advies graag ondersteunen in uw inzet om de kwaliteit van de terreinen van het Staatsbosbeheer, de wensen van de samenleving en de prioriteiten van het openbaar bestuur zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. We zijn graag bereid u op basis van de uitgangspunten van dit advies verder te helpen met de samenstelling van een gedeeld beeld van het

nationale landschappelijke raamwerk, idealiter een onderlegger voor de
Rijksomgevingsvisie.

Hoogachtend,

Frits van Dongen
Rijksbouwmeester (tot 14 november jl.)

Rients Dijkstra
Rijksadviseur voor Infrastructuur en Stad

Eric Luiten
Rijksadviseur voor Landschap en Water

Datum
15 december 2014

Kenmerk
ARBM/CRa-20141215